

م. آغا

مقدمه ای بر شبکه های رایانه ای

تهیه کننده:
حمیدرضا افتخاری

اهداف درس

n آشنایی با مفاهیم اولیه شبکه

n آشنایی با مفاهیم لایه های شبکه

n لایه فیزیکی و بسترها

n لایه پیوند داده، مدیریت تصادم، آدرس فیزیکی و...

n لایه شبکه، آدرس منطقی IP و مسیریابی

n لایه حمل و برنامه

n پیاده سازی عملی شبکه های کوچک

مراجع و ...

n مرجع درس

n مطالب سر کلاس

n جزوه

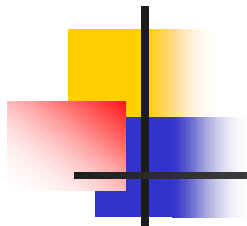
n «شبکه های رایانه ای و اینترنت» تالیف : دکتر یغمایی

n نمره دهی:

n پایان ترم

n فعالیت کلاسی و شئونات

n ارائه : +2 نمره

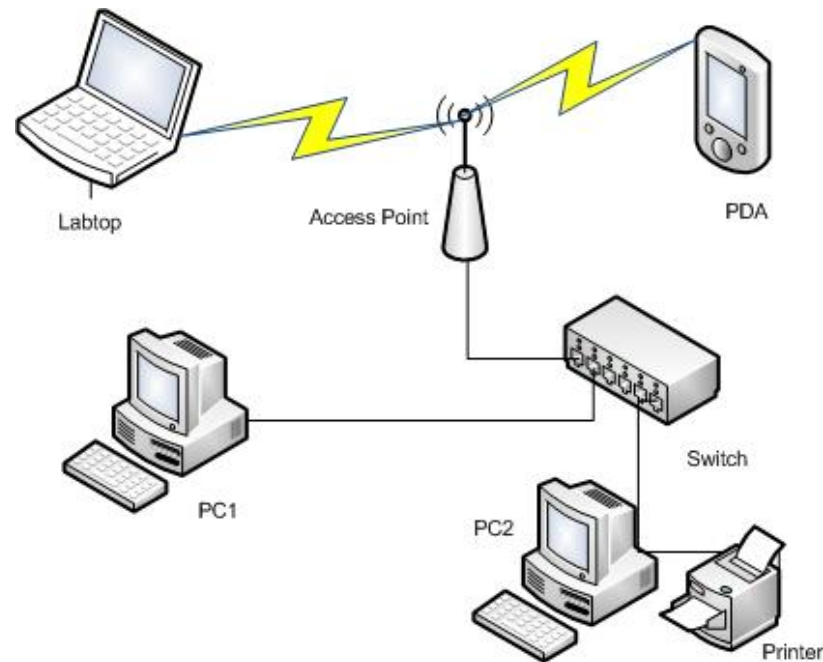

فصل اول

مقدمه

نیاز به شبکه

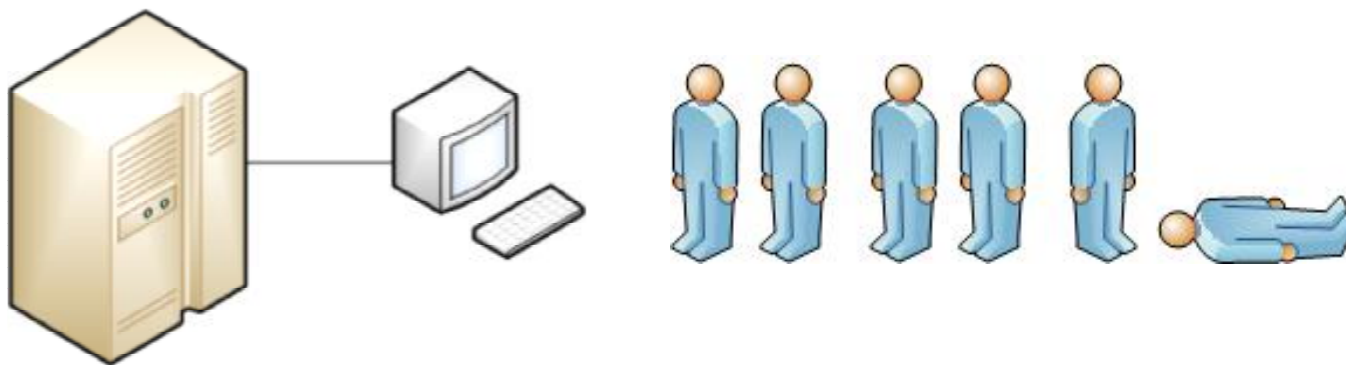

چرا نیاز به شبکه داریم؟

نیاز به شبکه

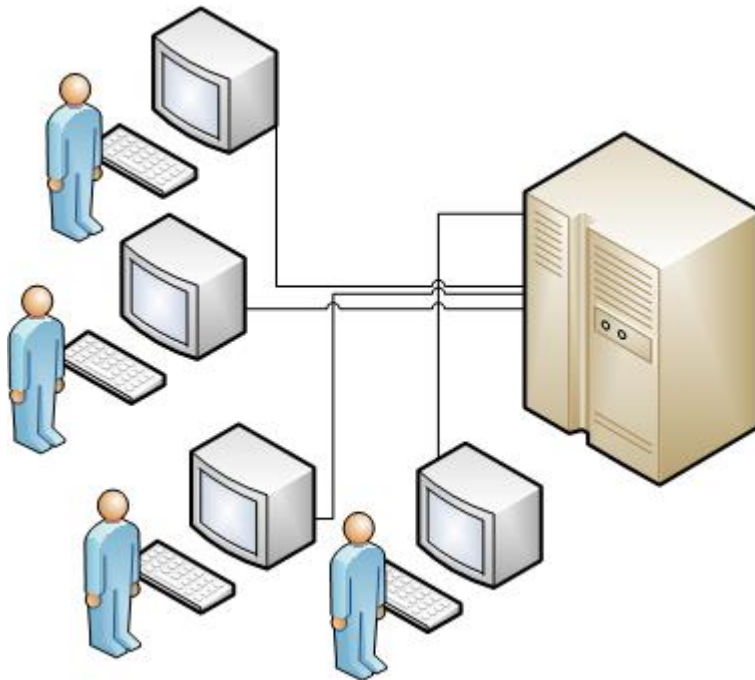
n زمانی فقط کامپیوتر های بزرگ (Main Frame) وجود داشت.

n تمامی منابع به یک کامپیوتر متصل بود.
 n کاربران نوبت به نوبت برنامه اجرا می کردند.

به اشتراک گذاری منابع

n ایده ترمینالها: یک کامپیوتر اصلی و چندین ترمینال
n به اشتراک گذاری منابع

مدل اول: سیستم های پردازش متمرکز

n مشخصات

n تمامی محاسبات در یک محل متمرکز انجام می شود

n ترمینالها به مرکز محاسبات متصل می شوند.

n این ترمینالها فقط ورودی/خروجی هستند.

n اولین گام به سوی به اشتراک گذاری منابع

n معایب

n گران قیمت بودن مرکز محاسبات (Main Frame)

n غیر قابل انعطاف بودن برای سازمانهای کوچک

مدل اول: سیستم های پردازش متمرکز

n معایب

n ...

n مدیریت مشکل

n وابستگی به یک سیستم : توقف در صورت خرابی سیستم

n محدودیت نزدیکی به کامپیوتر اصلی

n اتاق کامپیوتر

نیاز به محاسبات توزیع شده احساس شد.

مدل دوم: محاسبات توزیع شده

n ظهور کامپیوتر های شخصی (PC)

n نیاز به محاسبات توزیع شده

n هزینه کم، مدیریت آسان، انعطاف پذیری بالا، ...

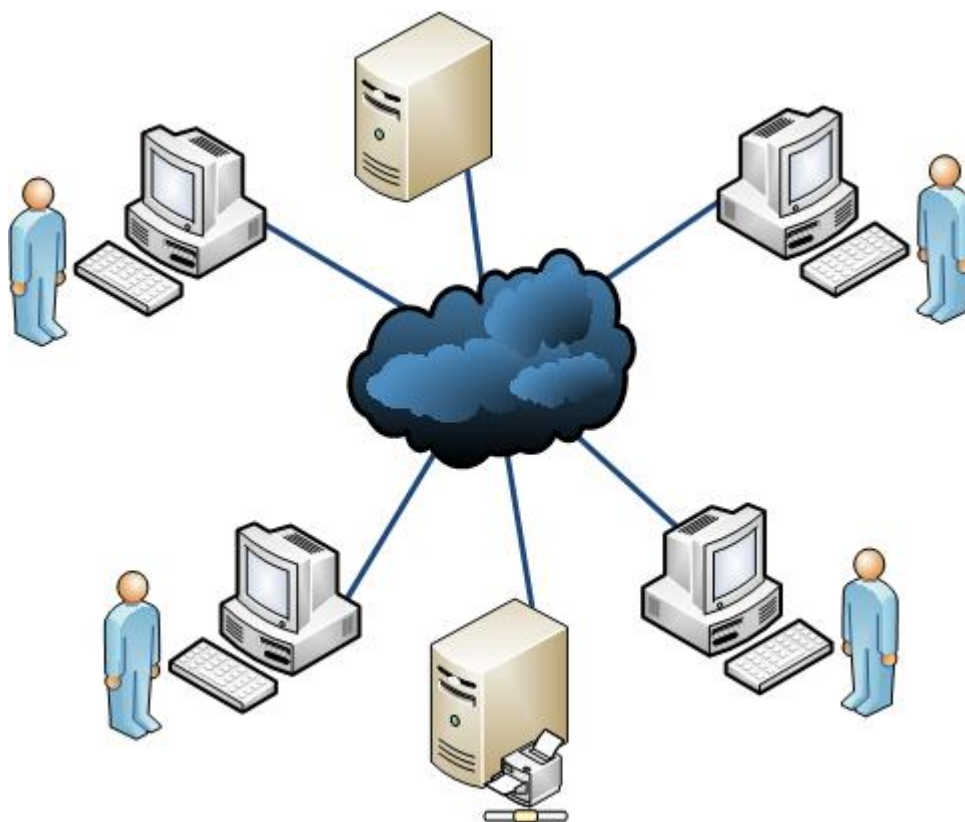
n هر کامپیوتر در این شبکه مستقلا کار می کند.

n داده و پردازش خود را دارد بدون نیاز به کامپیوتر دیگر

n سرویس دهی و انتقال اطلاعات بین کامپیوترها

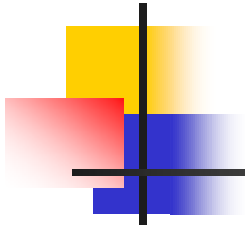
صرفه جویی در بکارگیری از منابع

شبکه های امروزی

مقدمه ای بر شبکه های رایانه ای

نیاز به شبکه

۱. به اشتراک گذاری منابع شامل سخت افزارها و دستگاه ها

۲. به اشتراک گذاری فایلها و داده ها

۳. پشتیبانی از برنامه ها تحت شبکه مانند ایمیل و بانک های

اطلاعاتی و سرویسهای مختلف

مدل سوم : محاسبات اشتراکی

n به غیر از به اشتراک گذاری دستگاه ها، داده ها و سرویس ها؛
قدرت محاسباتی پردازنده ها نیز به اشتراک گذاشته می شود.

n پردازنده یک کامپیوتر برنامه کامپیوتر دیگر را اجرا می کند.

n تعدادی کامپیوتر با همکاری هم یک کار را انجام می دهند.

n نرم افزارهای خاصی جهت مدیریت این ارتباط لازم است

معیارهای اصلی در شبکه

---

۱. کارایی: Performance

۲. قابلیت اطمینان: Reliability

۳. امنیت: Security

۴. هزینه: Cost

یک موازنه (Trade Off) میان معیارها وجود دارد

انواع شبکه ها

n شبکه های محلی : Local Area Network (LAN)

- n محدوده ای کوچک مانند یک دیارتان، یک سازمان، چند سازمان
- n چندین LAN در اتصال به هم، بازهم یک شبکه محلی یا LAN است.

n شبکه های شهری : Metropolitan Area Network (MAN)

- n محدوده یک یا چند شهر

n شبکه های گسترده : Wide Area Network (WAN)

- n ارتباط کامپیوترها و شبکه ها محلی متعدد میان شهرها، کشورها و تمام دنیا.
- n شبکه ملی هر کشور، شبکه اینترنت، شبکه تلفن

انواع شبکه ها

n تفاوت های شبکه محلی و گسترده:

n محدوده جغرافیایی

n مالکیت تجهیزات

n تنوع تجهیزات

n سرعت انتقال

n نرخ رخداد خطا در اطلاعات

اجزای اصلی شبکه

n فرستنده و گیرنده

n مانند : گوینده و شنونده، استاد و دانشجو و...

n داده های ارسالی

n مانند: مطالبی که بیان می شود.

n محیط فیزیکی تبادل داده ها

n مانند: هوا

n پروتکل استفاده شده برای ارسال داده ها

n مانند: زبان فارسی

پروتکل چیست؟

پروتکل یعنی قرارداد

n پروتکل ارتباطی: قرارداد و زبان مشترک جهت ارتباط

n پروتکل امنیت: قرارداد رمزگذاری مشترک

n پروتکل مسیریابی: قرارداد مشترک جهت مدیریت و مسیریابی در شبکه ها

n پروتکل ... : قرارداد مشترک ...

استاندارد گذاری

n پروتکل خاص به ازای هر شبکه خاص

n عدم امکان ارتباط میان شبکه ها

n نیاز به یک استاندارد در عرصه ارتباط

n استاندارد های اسمی

n شرکت های بزرگ رایانه ای و مخابراتی

n استانداردهای رسمی

n مراجع بین المللی : ISO , IEEE

n چرا استانداردهای اسمی داریم؟

توپولوژی یا نحوه ارتباط

n توپولوژی (Topology) : نحوه ارتباط کامپیوتر ها با هم

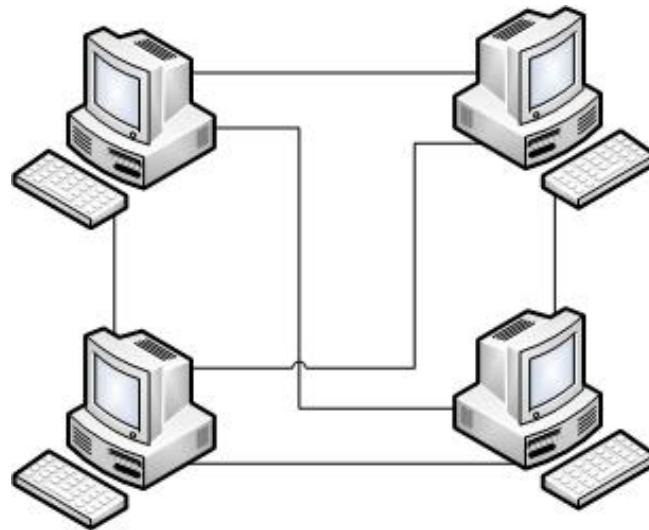
n طرح هندسی ارتباط ایستگاه ها

n چه طرح هایی متصور است؟

n اگر دو تا کامپیوتر موجود باشد؟

n اگر بیش از دو کامپیوتر باشد؟

توپولوژی کامل

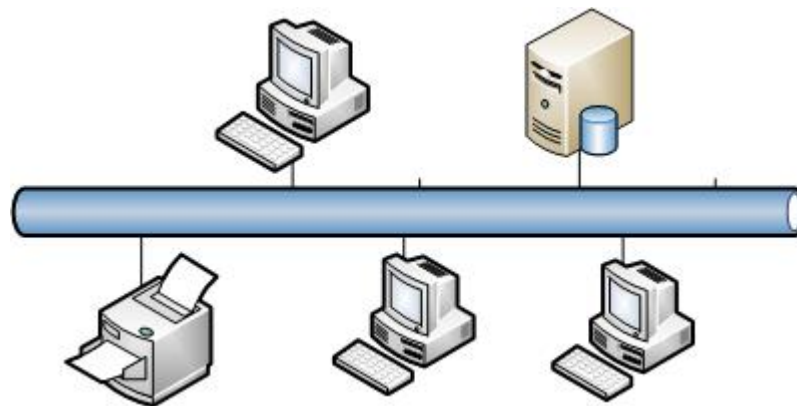

n عیب:

n عدم صرفه جویی در منابع

n گسترش ناپذیری

توپولوژی گذرگاه مشترک (Bus)

n تمامی نودها (ایستگاه ها) به یک گذرگاه مشترک اتصال دارند.

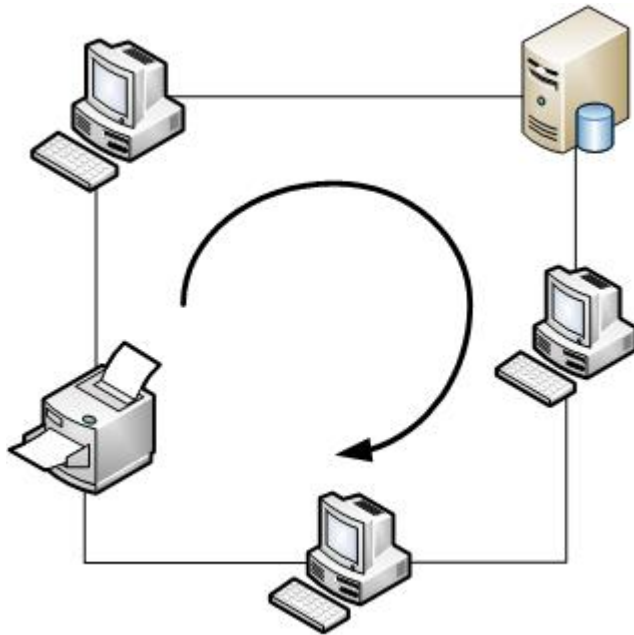
n یک جای مسیر ارتباط قطع شود.

n دو نود شبکه با هم ارسال اطلاعات انجام دهند.

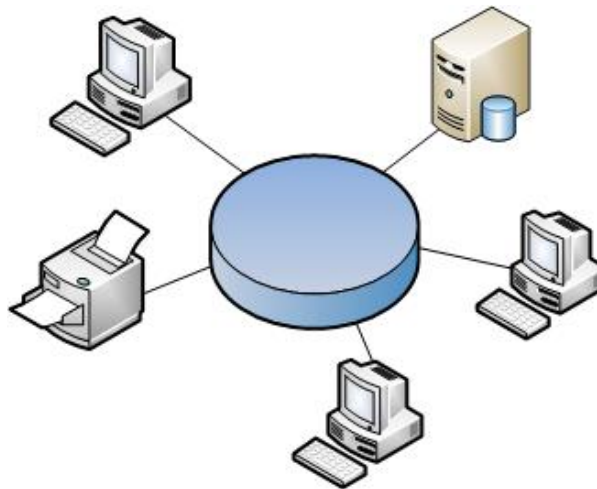
توپولوژی حلقه یا Ring

n عدم وابستگی به یک نقطه

n عدم گسترش پذیری

توپولوژی ستاره یا Star

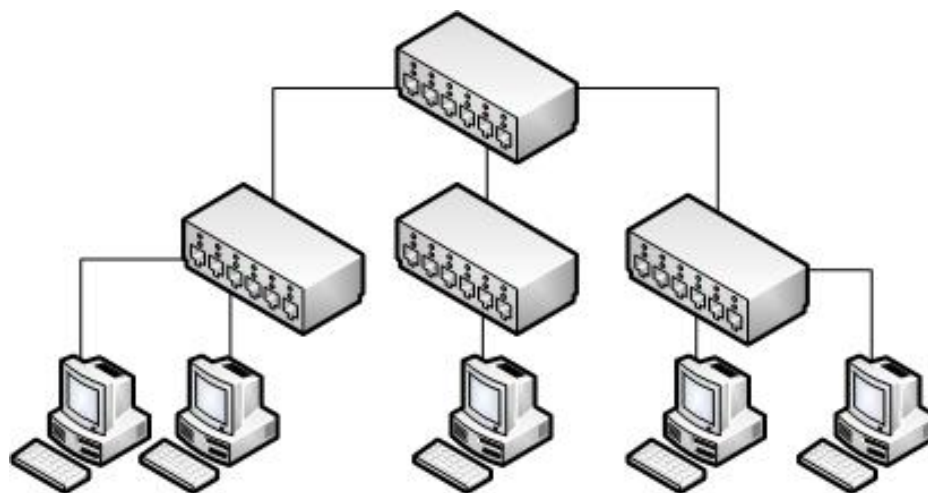
n اگر یک ارتباط قطع شود مشکلی پیش نمی آید.

n قابل گسترش است. چرا؟

n ساختار درختی

توپولوژی درختی

n ادغام توپولوژی های مختلف نیز ممکن است.

توپولوژی

n توپولوژی فیزیکی

n توصیف آرایش واقعی رسانه انتقال

n مسیرهای شبکه آنگونه که مشاهده می شوند.

n توپولوژی منطقی

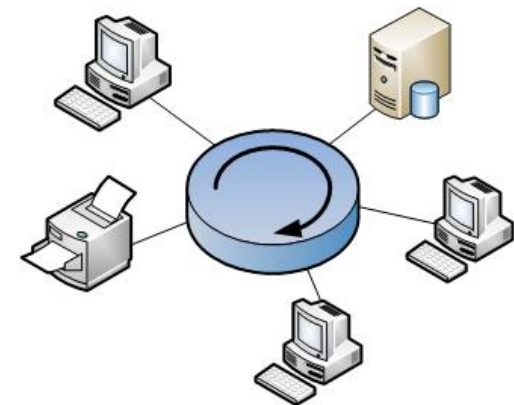
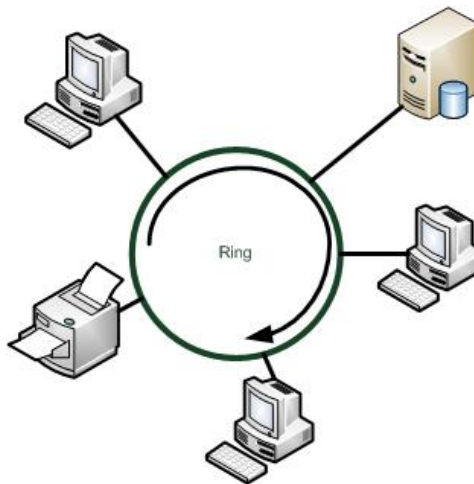
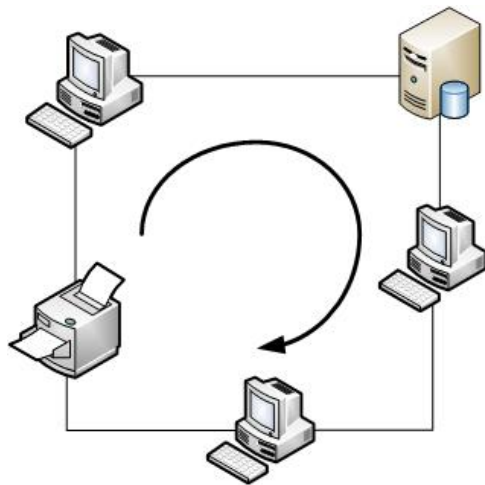
n توصیف مسیر منطقی انتقال اطلاعات

n مسیرهای داده هایی که میان ایستگاه ها منتقل می شوند.

n به طور مثال ممکن است ظاهرا توپولوژی ستاره باشد،

اما واقعا توپولوژی حلقه یا گذرگاه مشترک باشد.

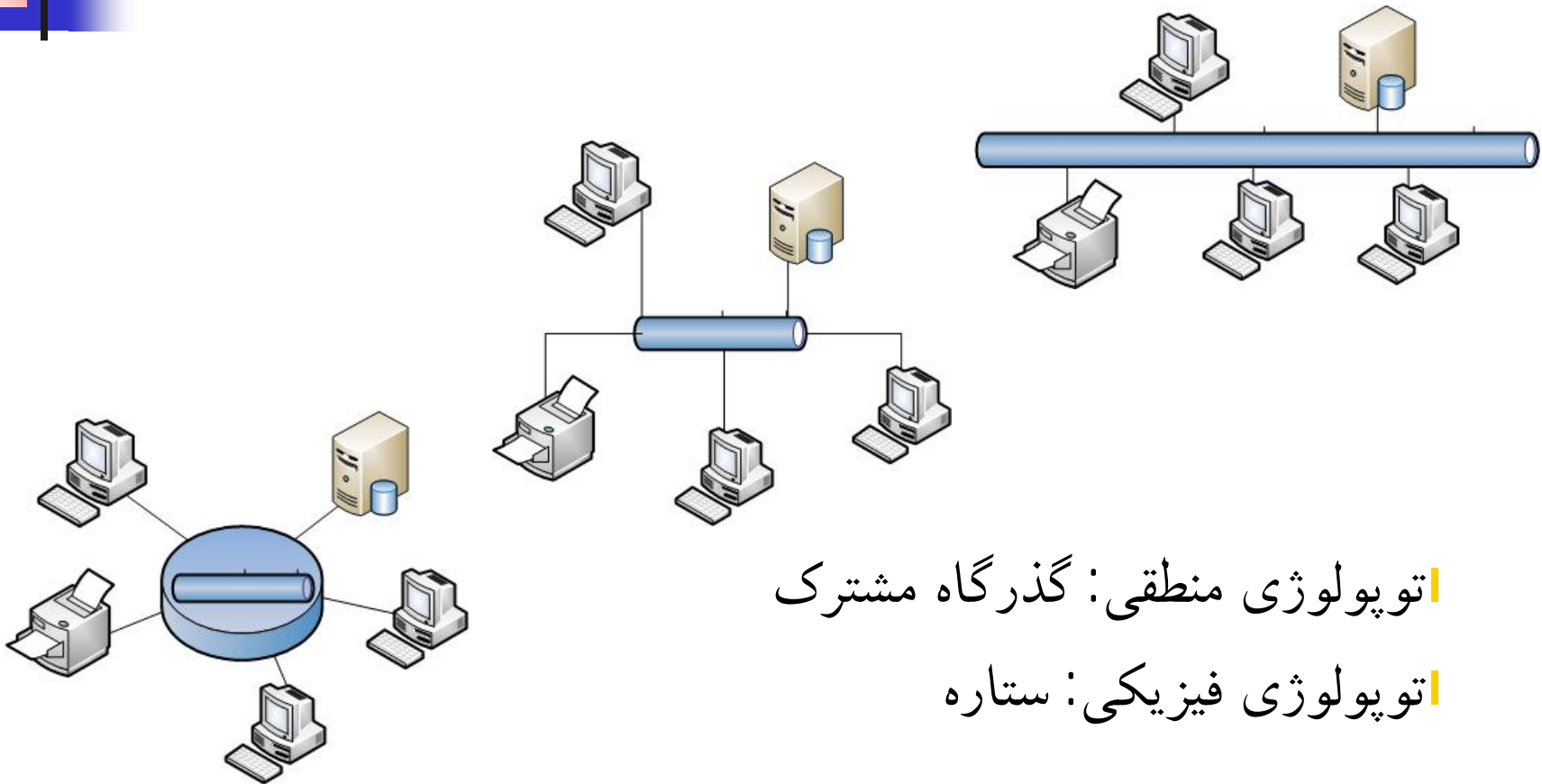
توپولوژی منطقی و فیزیکی

توپولوژی منطقی: حلقه

توپولوژی فیزیکی: ستاره

توپولوژی منطقی و فیزیکی

توپولوژی منطقی: گذرگاه مشترک

توپولوژی فیزیکی: ستاره

چگونگی ارسال داده ها در شبکه

n صحبت کردن در جلسه

n سخنرانی

n گفتگو و پرسش و پاسخ

n ارسال اطلاعات به صورت بسته های داده

n دریافت بسته های داده و کنار هم گذاری آنها

n در توپولوژی کامل نیازی به بسته بندی داده ها هست؟

n بروز خطا

قوانین انتقال اطلاعات

n قوانین حرکت ماشین ها

n ترافیک، طرح، تصادف، چراغ قرمز و...

n برای ارسال داده باید یک سری پروسه انجام پذیرد:

n بسته بندی داده ها به بسته های اندازه مشخص

n تخصیص شماره به هر بسته

n اضافه نمودن آدرس مقصد بسته

n تبدیل به ولتاژ و جریان لازم جهت انتقال بر روی رسانه

n ...

معماری لایه بندی شبکه

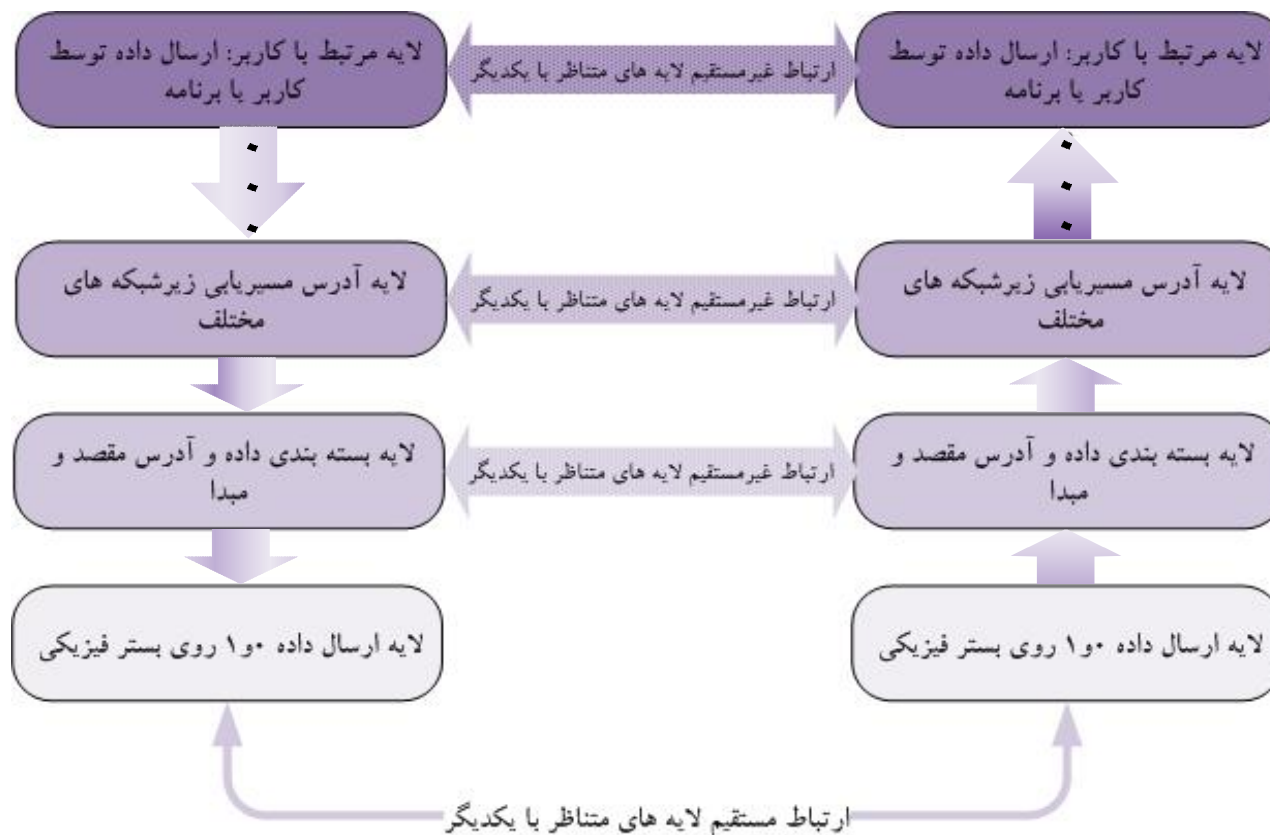
n به منظور:

۱. سادگی در ساختار و کاهش پیچیدگی پیاده سازی
۲. سهولت در پیگیری بسته های اطلاعاتی
۳. سهولت در تغییر قوانین هر لایه، انعطاف پذیری در تغییرات

قوانین انتقال اطلاعات

فرستنده

گیرنده

مقدمه ای بر شبکه های رایانه ای

لایه بندی

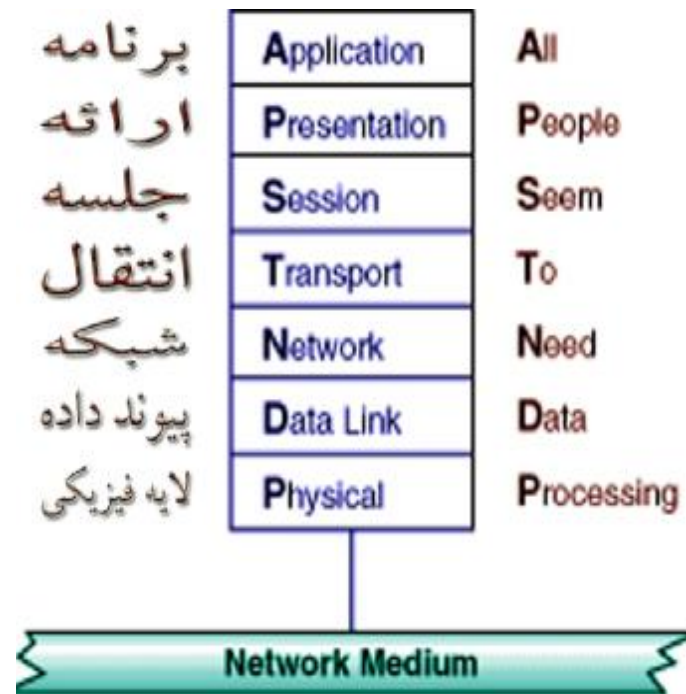
n هر لایه مستقل از لایه دیگر عمل می کند.

n از خدمات لایه پایین تر استفاده می کند.

n به لایه بالاتر سرویس می دهد.

n هر لایه مسئولیت اجرای بخشی از قوانین انتقال داده را به عهده دارد.

لایه بندی

OSI (Open System Interface)

لایه فیزیکی (Physical Layer)

n فعالیت های مربوط به انتقال سیگنالهای الکتریکی

n ارسال بیت های 0 و 1

n تعیین سطوح ولتاژ

n هیچ مسوولیتی در قبال وقوع خطا بر عهده ندارد.

n حکم حامل بسته های اطلاعاتی

n پست بسته ها در بستر رسانه فیزیکی

لایه فیزیکی (2)

n مسایلی که در لایه فیزیکی مطرحند:

n ساختار کانال های اتصال

n نقطه به نقطه و پخشی

n ارسال داده ها در کانال

n ارسال کاملاً یک طرفه (Simplex): فقط یک طرف فرستنده است.

n ارسال یک طرفه (Half-duplex): در هر لحظه فقط یک از دو طرف امکان ارسال دارند.

n ارسال دو طرفه (Full-duplex): هر دو طرف توأم باهم قادر به ارسال داده هستند.

لایه فیزیکی (3)

n مسایلی که در لایه فیزیکی مطرحند:

n توپولوژی

n نوع سیگنال: دیجیتال، آنالوگ و مسائل آن

n محیط ارسال

n واسط ارتباطی

لایه پیوند داده (Data Link Layer)

---

n بررسی بروز خطا در داده های تک تک بسته

n تجرید لایه فیزیکی برای لایه بالاتر

n کنترل جریان

n مدیریت تصادم

n تخصیص آدرس فیزیکی

n ...

لایه شبکه (Network Layer)

n تصمیم گیری انتقال بسته های داده از یک شبکه به شبکه دیگر

n ارتباط بین شبکه ای

n مسیریابی و هدایت صحیح بسته درون زیر شبکه

n تخصیص آدرس منحصر بفرد (منطقی)

n تبدیل آدرس منطقی به فیزیکی

n کنترل تراکم (Congestion)

n مشابه مفهوم کنترل ترافیک

لایه انتقال (Transport Layer)

n بسته های لایه بالاتر را گرفته در صورت لزوم به قطعات کوچکتری تقسیم می کند و در اختیار لایه شبکه قرار می دهد.

n برقراری ارتباط با لایه متناظر خود در مقصد.

n مسول تحویل کل پیام و نه تک تک بسته ها .

n تحویل به نرم افزار مربوطه

لایه انتقال (2)

n ارتباط نرم افزارهای مختلف باهم

n ارتباط یک ایستگاه با چند ایستگاه همزمان با داده های مختلف

n فقط آدرس منحصر بفرد یک ایستگاه کفایت نمی کند

n درگاه (Port)

n آدرس درگاه و ایستگاه باهم ارتباط را منحصر بفرد می کند.

n مشابه آدرس یک سازمان و نام شخص مورد نظر

n ایجاد یک اتصال میان لایه های انتقال متناظر در مبدا و مقصد

n برقراری اتصال، ارسال داده و رهاسازی اتصال

لایه جلسه (Session Layer)

n ایجاد جلسه ای میان دو طرف .

n مثلاً ارتباط از راه دور : مجموعه ای از فعالیت ها

n انتقال فایل

n همزمانی

n از سرگیری ارسال داده از نقطه قطع ارتباط

n مدیریت نشانه

لایه ارائه (Presentation Layer)

---

n تبدیل کدها

n از دو کد متفاوت مثلا ASCII و EBCDIC استفاده شده باشد.

n رمزگذاری (Encryption)

n فشرده سازی

n امنیت

n کلمه و رمز عبور

لایه برنامه (Application Layer)

n لایه تعامل کاربر با شبکه

n نرم افزارهای کاربردی

n پست الکترونیکی

n انتقال فایل

n اشتراک گذاری منابع (پرینتر ، فایل و ...)

خلاصه فصل

n دلایل نیاز به شبکه

n مدل های شبکه

n انواع شبکه

n انواع توپولوژی

n متدهای دسترسی به رسانه مشترک

n معماری هفت لایه شبکه